

VLAAMSE VERENIGING VOOR FAMILIEKUNDE

VLAAMSE ARDENNEN

Periodiek tijdschrift
Vijftiende jaargang 2007 - n° 35

Handwritten text on a white sticker, likely a library or collection label, with some illegible markings.

De Reformatie in het Oudenaardse en de Vlaamse Ardennen (Slot).

En de vervolgingen en veroordelingen blijven maar doorgaan in 1573. Zo wordt ook op 5 april 1573 de genaamde **Olivier van der Donckt** onthoofd op de markt te Oudenaarde. Deze jonge man uit Nukerke had de stad enkele maanden voordien helpen innemen. **Jan de Dyckere** uit Leupegem en **Pieter Surmont** kwamen er beter van af. Zij werden levenslang uit Oudenaarde verbannen, omdat zij enige tijd onder de rebellen van Blommaert hadden gediend. Maar zelfs een eerder klein vergrijp, zoals het smokkelen van een brief van uit Vlissingen, kon erge gevolgen veroorzaken. Dat ondervond ene **Jan van der Schip** die op 3 juli 1573 voor deze 'misdad' aan de galg werd opgehangen.

Op 9 november 1573 kwamen dan **Pieter de Tavernier** en **Jan van der Wee** aan de beurt. Beide mannen geboortig van Bevere, hadden eveneens in dienst van Oranje de stad ingenomen en werden hiervoor onthoofd. Voor hetzelfde feit stierf **Joos Picavet** van Etikhove op 1 december 1574 aan de galg. Drie maanden later, op 11 april 1574, wordt zijn dorpsgenoot **Joos Speleers** eveneens onthoofd. Hij had zich in laatste instantie bekeerd tot het katholicisme en werd begraven in de kerk van de Minderbroeders. Na de herovering van de stad Oudenaarde in oktober 1572, was de activiteit van wat overbleef van de Bosgeuzen enigszins teruggevallen, doch zonder evenwel volledig te verdwijnen. Zo werd bv. op 15 november 1574 een Minderbroeder van het klooster te Oudenaarde, **Dionysius van der Poel** genaamd, zwaar mishandeld door bosgeuzen toen hij op weg was naar Ronse. De arme man overleed aan zijn verwondingen. Zo was er ook een zekere kapitein **Beck** uit Nazareth, die onder beschuldiging van brandstichting en priestermoord, in mei 1573 werd gearresteerd en *op den wegh naer Audenaerde levendigh werd verbrant*.

Op 14 juli 1576 wordt **Lievin de Blocq** van Hundelgem op het Veerleplein te Gent onthoofd, wegens ketterij. Verwijzen wij hier terloops ook naar de *Spaanse Furie* uitgebroken te Antwerpen op 4 november 1576. De muitende Spaanse troepen die onze streken bedreigden, werden door de Raad van State tot *rebelle, wederspanninghe, onghehoorsaeme ende vyanden van ons en onsen lande* verklaard. Het spreekt voor zich dat deze Spaanse optredens niet van aard waren, om de reeds sterk heersende anti-Spaanse gevoelens af te zwakken. Na de dood van landvoogd Requessens (maart 1576) lijkt de politieke toestand in het land bijzonder gespannen. Verschillende voorafgaande onderhandelingen van de Staten van het land, leiden uiteindelijk tot de plechtige afkondiging van de Pacificatie van Gent op 8 november 1576.

gediffinitiet ende geordneert zal worden. In voer
gedeputeerde hebben vint crachte van hene pponere
ende commit sie belooft ende gozborich, bel ony
zbbeken by des onbekrekeleerh toff duntent, tondr foudent
ende volromen, ende alle te dese onder doer, ende dander
syde te doer, Pespertmelch Katif fudich, zbbedy,
teckenens, ende zeyde, Lyden, puchaten, Liden,
Steden ende andere Lden, vandy voer s Lande.
zunddelinge oec byden voer s heer pmo grovbet
int gubratel als particuliere binty, vdy maubt natp
keer genwongene. Ende In hemit s van alle
tyne voer s d. hebben de voer s gedeputeerde, des
degenborichde onder teekent int schepen by s d
Stadt van Ghent dy by van montmby el Looch

Van van Linden, Gheer, Oort van s p...
Lid van s d

Pieter de Mol, Franjoys van haterbyme, Charles de g...
de g... de g...

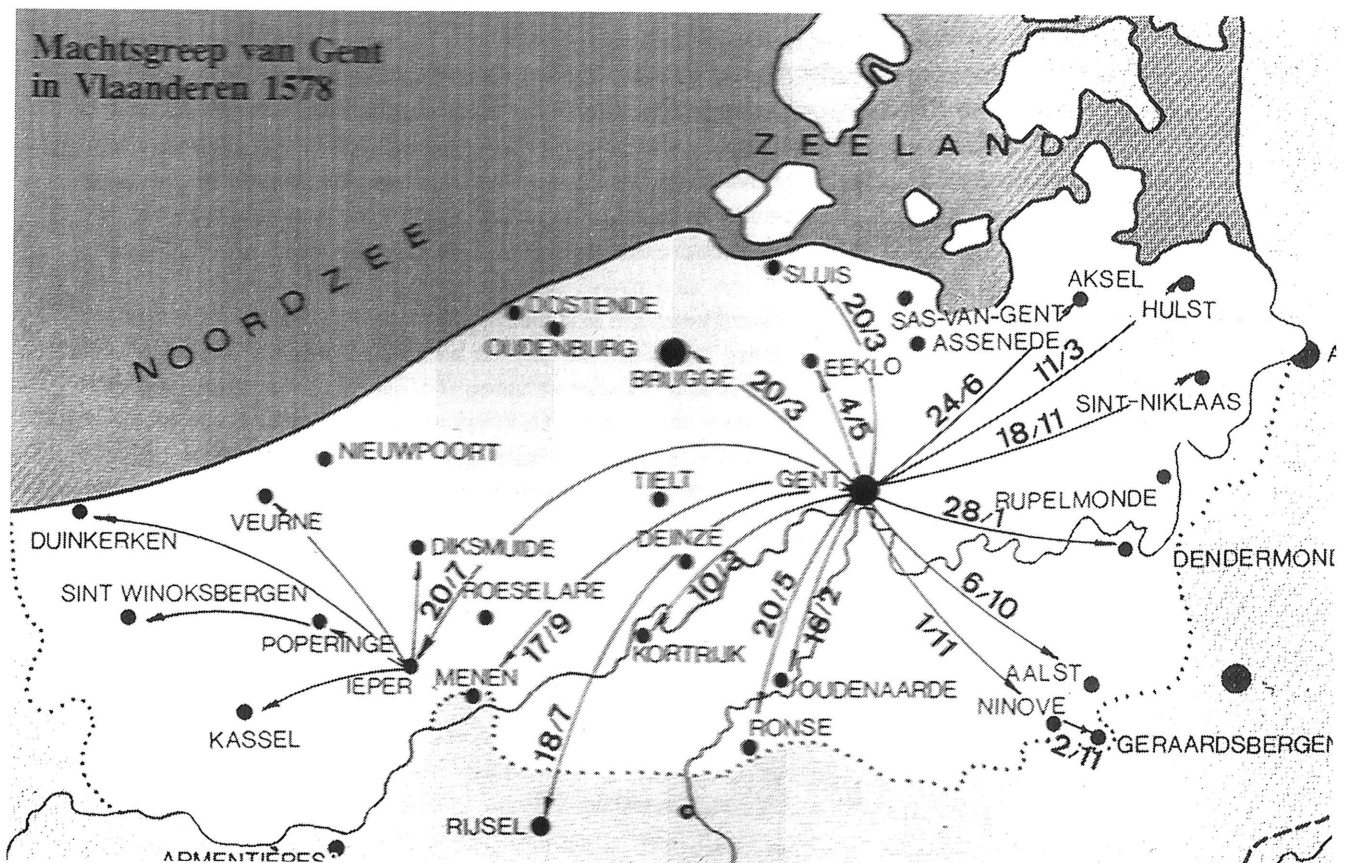
Elberus braung, W...
de g... de g...

Deert van doer s b...
Pietter de Rycke, D...
de g... de g...

Pacificatie van Gent 8 november 1576, laatste bladzijde met de handtekenigen.
(o.a. van Philips van Marnix, heer van St.-Aldegonde)

Voornaamste doelstellingen van deze Pacificatie waren: de terugtrekking van de Spanjaarden; het terug vergaderen van de Staten-Generaal; diverse amnestiemaatregelen; het herstel van privileges en bezittingen; de status van Willem van Oranje als stadhouder der Nederlanden. Een logisch gevolg van deze Pacificatie was natuurlijk een heropleving van de Hervorming. Vele verbannen personen of gevluchte aanhangers van het nieuwe geloof, begonnen terug te keren naar hun streek van herkomst. En schrijft Ludovicus Robyn: *by naer heel het Lant viel de Religie (het katholieke geloof) en den Coninc af, soo dat nu eygentlic begon den Geusen tyd.*

In 1578 kennen wij dan de vestiging van de *Calvinistische Republiek* te Gent, en het duurt niet lang of ook Oudenaarde wordt door de Gentenaars, onder bevel van kapitein Rockelfing ingenomen op 16 februari 1578. *Dulle Griet* (of het *engien heetende de Grootte Griete*), het grote kanon dat in 1442 te Oudenaarde door Gent was achtergelaten, verhuisde terug naar de stad der veroveraars. Aan de Oudenaardse timmerlieden **Jan** en **Pieter Dilcroos** werd 60 pond parisis betaald om de *Grootte Griete te leveren in tscip van Gendt*. In het handschrift van Christoffel van Heurne lezen wij over dit kanon nog het volgende: *1578, Martius. Den 8 es hier (te Gent) van Aldenaerde ghebrocht een groot yseren geschut, dry vierendeelen wydt, ende ontrent vier ellen lanck wesende, sonder de camere, niet wesende gegoten, maer met banden ofte latten tegaer gedaen, den naem draeghende van Dulle Griete of den Rooden Duyvele, midts tselve rood geschildert es, en wird gelost ant Cuypgat by de Freremineuren.*

In maart 1578 werd de stadsmagistratuur gewijzigd in Calvinistische zin. De nieuwe hoogbaljuw voor Oudenaarde werd Willem van Maude, heer van Mansaert. Onder leiding van Jan van Hembyse heerste er een nieuw schrikbewind, gevolgd door een nieuwe beeldenstorm. En tot bovenmaat van ramp heerste toentertijd de pest in onze contreien. Niet alleen te Oudenaarde, maar ook in Ronse (dat in juni door Gents voetvolk volledig wordt geplunderd) en andere

Vlaamse steden, slaagde Gent er in om tussen januari en juli van dat jaar, een Calvinistische hegemonie te vestigen.

Het Calvinisme maakte in heel onze Vlaamse Ardennen grote vorderingen. Midden 1578 waren zijn aanhangers *in saysiene ofte ghebruucke van alle de kercken* en begon de vervolging van de katholieken. Vanaf mei moeten de kloosters het ontgelden. Zij worden geplunderd en de religieuzen eruit verdreven. Zo ook het klooster van Maagdendale waar soldaten werden ingekwartierd. Ook het klooster van Ename en Petegem werden *gherumt*. In een Commissiebrief van 1578 voor de Gentse commissarissen, worden deze belast met de verwijdering van beelden en ornamenten uit de kerkelijke gebouwen van Oudenaarde en de afbraak van het klooster te Ename (zie copie hierbij). Jonker Franchois Cabilliau, heer van Mullem (zie aflevering VII bij de verdediging van Alkmaar in 1573), krijgt de *vulle macht ende speciael bevel om dit alles uit te voeren tot prouffyte van de fortificatie van Audenaerde*.

Tot zover de Gentse invloed zich uitstrekt, worden bijna alle klokken en het goud en zilver der kloosters en kerken tot de laatste kelk toe opgehaald, lezen wij in een brief dd. 7 maart 1578 van Willem Bogaert (ouderling van de Calvinistische kerk te Antwerpen) aan de Nederlandse gemeente te Londen. In dezelfde brief komen wij te weten dat de minderbroeder **Pieter de Backere** van plan was om heel Oudenaarde op te stoken en hij er ongetwijfeld zou in geslaagd zijn, ware het niet dat die van Gent er een *grendel met geweld tusschen gescoven hadden*, tot ongenoegen van veel geestelijken.

Op 7 april berichtte de Gentse predikant Jacobus Regius (De Coninck) in een brief aan de Kerkenraad van de vluchtelingengemeente te Londen het volgende: *T'Oudenaerde ben ic der Gemeynte seer angenaem gheweest, die my claechde dat zy het woort des Heeren so selden connen becommen. Ic hebbe Sondaechs na Paesschen aldaer ghepredict in eene goede versamelynghe, die noch vele grooter gheweest hadde so vele dat gheweten hadden. Clement van den Driessche(nu de seste schepene) heeft my vrientlic gelogiert, de vergaderynghe vervoordert ende daer tegenwordich gheweest met andere luden van qualiteyte, waer vut de Gemeynte te meer moets gecregen heeft, welke ic tot anhouden ende stantvasticheyt vermaent hebbe, want het der ganscher stat ruchbaer geworden is... De Gemeynte Godts neemt overal toe, de dorpen ontrent Oudenaerde, utghenomen den Walschcant, syn meest alle metten vyere des Evangelii ontsteken. Er vonden willekeurige aanhoudingen plaats van alle de lantslieden in stede commende...die sy connen verstaen ghetraut te wesen by de papen ofte heurlieder kinderen up de roomsche wise ghedoopt hebbende.* Het was ook een Oudenaardse predikant, Gabriël Happaert geheten, die op 25 mei 1578 te Goes, de eerste gereformeerde dienst heeft gehouden. Nog in 1578 werden te Zingem en Asper de rooms-katholieke priesters door het volk verjaagd. Zij werden vervangen door de calvinistische leeraer **Christoffel Grenier** die met vrouw en kinderen ging wonen in de pastorie van Zingem. Hij vervulde ook het predikambt in de nabije gemeenten van *den Flaemschen Olijfbergh*.

In 't jaer 1579, schrijft pater Robyn, wierd Ronse, eene groote vryheyt alwaer sig vele Geusen onthielden, door de Malcontenten den 3. en 4. Juny geheel uytgeplunderd, en den 5. wesende eenen Sondagh geheel afgebrant ende Geusen verjaegt. In zijn boek *Historie van de ketteryen binnen en ontrent Audenaerde*, gebruikt deze auteur zelfs de scheldnaam door de Geuzen gegeven aan de Malcontenten, namelijk die van *Paternoster Soldaeten*. Op 1 september van dat jaar werd **Frans Clausseyns** opgepakt en onthoofd, omdat hij ervan verdacht werd *van met den vyandt (de spaensen) gemeyns te hebben*. **Pieter de Paepe** en **Melchior van den Dorpe** hadden meer geluk. Na geseling werden zij voor 10 jaar uit de kasselrij gebannen. Nog in 1579 beleefde Oudenaarde nog maar eens een *beeldenstorm*. Een groep dronken soldaten, begon op 7 juli 1579 alles wat breekbaar was, stuk te slaan in de abdij van Maagdendale. De Gentse soldaten beweerden dat de inname van Maastricht er

Allyne gelycke Repreſentant: Ende de d'ſchick
edele & notabele der ſtede van Egmond gelyc
vercommenheit by g'generaſſel vercommenheit
by auctoriteit by deſſe joncker Charles
de yunker g'heer van Croonlands mit
jonghe Charles vandenborne omme g'vondenheit
van ſpokenheit omme der ſtede van Anduarden
by aduante by godde beoogendeheit middelen te
doen minne by g'vondenheit de kerke by verſet
de g'vondenheit ſtede van Egmond by auctor
vermandteheit/ de minſter ſtede van Anduarden
wordt by by alles godde ordert te ſellen
op datter gelyc foule by g'vondenheit/ ende
de beoogendeheit omme deſſe d'vill magt
by ſp'ciel aduante omme mit jongher
francois rabillan g'heer van m'lepen/ g'vonden
te verſetaken van enſte ſtede van Egmond
als de ſtede van Anduarden by g'vondenheit
van Anduarden) te doen ſingelen by dimoende
Ireos ſte by g'vondenheit van Anduarden te verſet
van omme g'vondenheit naſte d'vondenheit/ Salze
by auctoriteit naſte g'vondenheit by deſſe auctoriteit
van dieſe int g'vondenheit by g'vondenheit g'vondenheit
g'vondenheit te wordent tot prouiffy/ van
fortificatie van Anduarden te onſte beoogende
Commiſſarie g'vondenheit, omme te g'vondenheit/ d'vonden
Nij g'vondenheit by deſſe g'vondenheit auctoriteit

Onderschrift : Commissie brief dd. 1578 i.v.m. de opdracht om het klooster te Ename af te breken.

de oorzaak van was, en soolange er nog geestelicke in de steden souden syn, er noyt ruste voor hen en soude commen. (het raesende gemoet vande godsdienstloose Gentenaeren en wiert niet versaet met de kercken ende cloosters te rooven ende al wat roerlick was tot buyt te maecken binnen hunne eygen stadt, maer sy en hielden niet op van hunne rasernye te werke te stellen in alle andere plaetsen van den gendschen quartiere). En op 13 juli werd zoveel mogelijk buit meegenomen uit het klooster van Sion. Ook kloostergoederen verborgen bij sommige burgers, werden geroofd.

Muitende Waalse Malcontenten houden lelijk huis in onze streek tijdens de jaren 1580 en 1581. Er wordt geld opgeëist, honderden huizen verbrand, koeien gestolen, ja zelfs mensen vermoord. Zo wordt op 7 april 1580, de zoon van procureur **Gysels**, die bekend stond als een hardnekkig gereformeerde, ter dood gebracht. Op 28 januari 1581 worden vijf wachters op de Eindries door Malcontenten gedood. Personen die hadden gediend onder de Malcontenten of er contacten mee onderhielden, werden evenmin gespaard. Dat ondervond ene **Jan de Moor**, die op 6 maart 1581 werd gevangen en te Oudenaarde opgehangen. **Karel Verliet**, in Oudenaarde geboren, werd als overloper tot bloedens toe gegeseld en voor 50 jaar uit Vlaanderen verbannen.

De Spaanse tirannie in de Nederlanden. Gravure begin 17de eeuw.

Het jaar daarop slagen de troepen van Alexander Farnèse erin om Oudenaarde na drie maanden belegering, op 5 juli 1582 in te nemen. (Gent valt op 19.9.1584 en Antwerpen op 17.8.1585). Veertien dagen later, op 19 juli, doet hij zijn intrede in de geboortestad van zijn moeder Margaretha van Parma. Het herstel van het katholicisme kon beginnen met een nieuwe golf van emigratie als gevolg. (In Gouda bv. is er een wijk *Kleyn Vlaenderen* genoemd, waar men rond 1587 450 namen terugvindt van zuidnederlandse tapiissiers en dan vooral uit de streek rond Oudenaarde). De repressie na Farnèses triomfen was veel minder hevig dan deze van de Bloedraad na de beeldenstorm. Toch vallen er nog enkele zware lijfstraffen. Op 19 oktober 1582 wordt **Gillis de Weert** onthoofd en begraven in de Galgstraat. Hij had twee soldaten aangevallen, de éne met een hamer op het hoofd geslagen, en de andere doorstoken. Voor de uitvoering van het vonnis, weigerde hij bijstand van een biechtvader. **Gheeraert van de Kerchove fs. Jacobs** wordt aan de galg opgeknoopt als viant der heleghe Roomsche kercke op 2 maart 1583. **Joos de Ceunynck fs. Anthonis**, geboortig van Huise, ondergaat

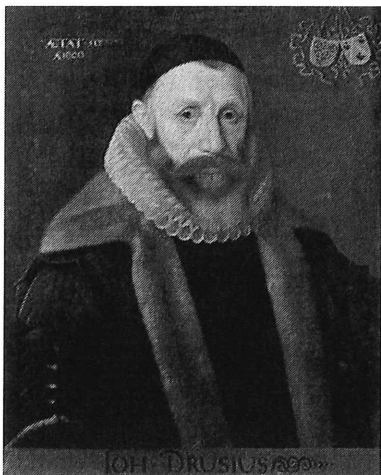
hetzelfde lot op 20 augustus 1583. Hij was *commen vrijbuyten ... metsgaders de cooplieden ende wagheneers afzetten ende spoliëren*. Zijn lijk werd opgehangen 'ten exempel'. Op 3 augustus 1584 sterft **Frans van Souwen** aan de galg, omdat hij brieven uit Holland had gesmokkeld. **Joos de Cock fs. Jans** van Tiegem en poorter van Oudenaarde, wordt op 21 februari 1585 *gecondempneert gheexecuteert te werdene hier voor tstadthuus metten stroppe, so datter de doot naer volghen sal, ende u doot lichaeme ghehanghen te werdene buuten deser stede ter plaetsen patibulaire*. Onder kapitein Ryswyck was hij in dienst geweest van *de vianden ende rebellen van Onse Moeder de Heyleghe Kercke ende onsen natuerlicken Prince ende ghenadighe Heere den Conynck van Spaingnen*. Op 26 juni 1585 wordt dan **Jacques van de Vyvere fs. Ryckoorts** uit Kruishoutem opgeknoopt. Hij had gediend onder kapitein Hans Homiers en *sich vervoordert met andere straetschenders ende vrybuuters te commen hier up de Casselrye ende upt tlandt van Aelst, een schip up de schelde gherooft ende ontrent Ronsse eenen jonckman vermoort*. Ook aan de galg sterft op 24 juli 1585 **Jehan Panneton fs. Gylbert** uit Bergen, omdat hij gedurende 13 jaar de wapens had gedragen tegen kerk en koning.

Tenslotte als laatsten in deze lange rij van veroordeelden, worden op 1 september 1585 twee Ronsenaars, **Pauwel Bruneel** en **Frans Wipermaele**, op de brandstapel gezet. Zij hadden de heer Jan van den Driessche, pastoor te Schorisse, zwaar verwond toen deze het Heilig Sacrament droeg bij een zieke vrouw. Ook hadden zij de hostie *met den voet getrappelt*.

In welke ellendige toestand onze contreien zich bevonden in de tachtigerjaren van de zestiende eeuw, wordt het best beschreven door Emanuel Van Meteren in zijn *Historie der Nederlandscher ende haerder Na-buren Oorloghen* (1614): *De ellende, armoede, honghersnoot, pestilentiën ende sterften, daer de ghereconcilieerde Landen in ghecomen syn, is ongheooflick. Want in Vlaenderen ... syn bycans gheheele Steden verwoest ende uytghestorven van honger, armoede ende Peste soo dat veel schoone groote Dorpen, daer een, twee ofte drye duysent huysen in stonden, wel bewoont, nu gheheel verlaeten ende verwoest geworden syn...De Landen waren soo verwoest, datmen de velden van de bosschen, noch de grachten vande hooghe weggen niet en kende. De lieden en condon de plaetsen niet vinden daer haer huysinghen ghestaen hadden, het was al verwoest ende overghegroeyt met boomen, haghen ende kruyden; Jae den hongher is dit jaer (1587) aldaer soo groot gheworden door de voorschreven dierte, dat deghelicke, statighe, wel gheachte lieden, costelick ghecleedt gaende tot Antwerpen, Brussel, Ghendt, Brugghe ende andere steden, tsavondts metten donckeren, onbekent, om broodt ghebedelt hebben.*

Om dit lange verhaal van veroordelingen en terechtstellingen toch enigszins op een positieve noot te laten eindigen, wil ik hier het korte relaas brengen van een uitwijkeling die het *gemaakt heeft* in het buitenland.

Portret Drusius. Onbekende meester, 1606
(Museum 't Coopmanhuis, Franeker, Nederland)

Jan van den Driessche, beter gekend onder zijn verlatiniseerde naam **Joannes Drusius**, werd te Oudenaarde geboren op 28 juni 1550. Zijn vader was een aanhanger van de nieuwe leer en vluchtte naar Engeland. Moeder bleef echter Rooms en verliet Vlaanderen niet. Zijn eerste opleiding genoot Joannes te Gent (1560) en daarna te Leuven (1563) en Frans ging hij studeren te Doornik. Na eerst een tijd zijn zieke moeder te hebben verzorgd, vertrok hij in 1567 naar zijn vader te Londen. In deze stad en ook te Cambridge zette hij zijn taalstudies verder, vooral de Griekse klassieken lagen hem nauw aan het hart. Zijn buitengewone kennis van het Latijn, het Grieks, het Hebreeuws, het

Syrisch en het Chaldeeus, zorgde er voor dat in 1572 hij als 22-jarige reeds werd benoemd tot hoogleraar in de Oosterse talen aan de universiteit te Oxford. Vier jaar later vinden wij hem terug in Leuven waar hij rechten studeert. In 1577 werd hij tot professor aangesteld te Leiden waar hij Hebreeuws, Chaldeeus en Syrisch doceert. Daar zijn wedde er niet zo hoog was, verhuist hij in 1585 naar de nieuwe door stadhouder Willem-Lodewijk opgerichte universiteit van Franeker in Friesland. In verband met de Hervorming was hier vooral de theologische faculteit van groot belang. Studenten uit Engeland, Schotland, Denemarken, Zwitserland, Duitsland, Frankrijk, Polen en Hongarije, volgden er zijn colleges. Drusius bereikte spoedig een Europese vermaardheid. De Staten van Friesland maakten hem in 1596 lid van de commissie door de nieuwe Bijbelvertaling, doch de Zuidhollandse synode van 1601 passeerde hem als vertaler omwille van zijn Arminiaanse gezindheid. (Zijn grote vriendschap met Arminius en Wtenbogaert, maakte hem in het oog der kerken verdacht). Het dient gezegd, als gematigd Calvinist en remonstrant, voerde hij geregeld pennentwisten met meer fanatieke geloofsgenoten. Zijn betekenis als taalgeleerde en theoloog blijkt ook, naast zijn nagelaten werken, uit zijn uitgebreide correspondentie met tal van buitenlandse geleerden.

Drusius stierf te Franeker op 12 februari 1616. Zijn verzameld werk *Opera theologica, exegetica* ... verscheen in 10 delen in 1622-1636. Zie hiernaast ook het titelblad van één van zijn werken uitgegeven te Franeker in 1587. De drukker was Gillis van den Rade, afkomstig uit Gent, die zich eveneens in 1585 te Franeker had gevestigd en verschillende werken drukte van Drusius, werken waarvoor hij prachtige Hebreeuwse lettertypen gebruikte. Zo bv. *De Parallele Sacra* (1588), *Proverbiarium classes duae* (1590) en *Liber Hasmonaeorum* (1600).

Edgard VAN DROOGENBROECK

Literatuur.

- BRIELS Jan. *Zuid-Nederlanders in de Republiek 1572-1630*. St-Niklaas, 1985.
DECAVELE Johan. *De dageraad van de Reformatie in Vlaanderen (1520-1565)*. Brussel, 1975.
DHONDT L. *Oudenaarde en het Oudenaardse in de zestiende eeuw*. Oudenaarde, 1982.
VAN DE VELDE Hector. *Het Oudenaardsche door de Eeuwen heen...* Oudenaarde, 1946.
VERHEYDEN A.L.E. *Le Conseil des Troubles. Liste des condamnés, 1567-1573*. Brussel, 1961.

A L P H A B E T V M
E B R A I C V M
V E T V S.

Interpretationes connexionesque nomi-
num Alphabeti, ex Hieronymo & Eusebio.

*C. Sententia Veterum Sapientum triplici chara-
ctere, Ebraico, Latino, & Græco, secundum
antiquam scribendi consuetudinem.*

Omnia recens edita, & notis illustrata,

per

I. DRVSIVM ALDENARDENSEM.

FRANEKERAE
Excudebat Ægidius Radæus,
Ordinum Frisiæ Typographus.

1 5 8 7.

Bijdrage 2007.

Wij waren verheugd uw bijdrage voor V.V.F.-Vlaamse Ardennen in het verleden te mogen ontvangen en hopen dat u dit opnieuw in 2007 zult doen.

Wij vragen U om voor onze afdeling een bijdrage van 6,50 euro over te schrijven op rekeningnummer 443-5646341-77 van V.V.F.-Vlaamse Ardennen.

Hiervoor ontvangt U ons halfjaarlijks V.V.F.-tijdschrift en wordt U op de hoogte gebracht van onze bijkomende activiteiten buiten de maandelijkse vergaderingen. Vanzelfsprekend ondersteunt U ook onze werking. Wie bereid is om ons een extra duwtje in de rug te geven verhoogt vrijwillig zijn bijdrage.

Het hierbij gevoegd voorgedrukt overschrijvingsformulier mag U zeker gebruiken.

Word lid van het V.V.F.-Nationaal. Dank zij je lidgeld ontvangt onze afdeling meer financiële middelen om onze dienstverlening te vergroten.

En hoe wordt U lid van de overkoepelende Vlaamse Vereniging voor Familiekunde ?

De bijdrage als gewoon lid voor het jaar 2007 bedraagt 32 euro.

U gireert dit bedrag op rekening 000-0584053-16 van V.V.F., Van Heybeeckstraat 3 – 2170 Merksem.

Maandelijks ontvangt U dan het tijdschrift Vlaamse Stam.

Al wie bijkomend vanaf 30,00 euro stort op rekening 000-0927382-62 V.V.F. te 2170 Merksem kan een fiscaal attest bekomen.

Hartelijke dank.

Het Bestuur

Enkele bijzondere doodsprentjes.

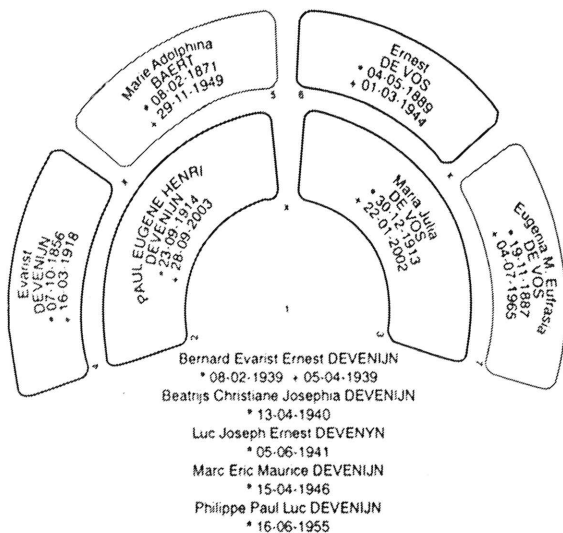
Dat de gebruiken bij het afsterven en de rouw de laatste jaren ook sterk veranderd zijn, zal iedereen al wel hebben opgemerkt. Ook is er een duidelijke evolutie (of zeg maar revolutie) bij de doodsprentjes waar te nemen. Het doodsprentje heeft steeds in de eerste plaats de godvruchtige aandacht beoogd voor de overledene. De tijd dat de koster van het dorp of de pastoor zelf, zorgden voor een devote tekst en gebed voor het *beeldeken*, ligt al een eind achter ons. Van *bidprentjes* is er haast geen sprake meer. Heden ten dage wordt de tekst meestal geleverd door de familie zelf, ja zelfs vooraf opgemaakt door de overledene. Levensgeschiedenissen worden in een notendop afgedrukt, of kwartierstaten, of verhalen met een boodschap. Ook humor schuwt men niet! Ter illustratie hierbij enkele mooie voorbeelden.

Edgard VAN DROOGENBROECK

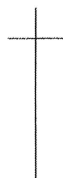
**wij mogen God ontdekken in het wisselend
gebeuren van lente zomer herfst en winter, in
het luisteren naar dit diepst geheim.**

Manu Verhulst

Rouwbegeleiding Werbroeck, Roeselare

Druk Verbeke, Rumbeke

A
VVK
V

Dit weze een aandenken aan

JOHANNA VANDENBROUCKE

in leven, echtgenote van
Gilbert ROMEYNS.

Ze werd geboren te Waarmaarde
in de zomermaand op 24 juni van 1912
op het feest van haar patroonheilige Sint-Jan den doper,
als 15e, uit een gezin van 16 kinderen.

Haar overlijden gebeurde te Kachtem in het
RVT Sint-Vincentius-à-Paulo op zondag 26 november 2006.

De priester had haar gezalfd tot rust in het lijden en tot
volmaakte vriendschap van de Kerk en de Heer.

Ze werd begraven te St.-Maartens-Bodegem
op 2 december 2006
na een uitvaartliturgie om 10 uur.

In de jaren toen onrecht gold als recht en haar als vaderlandse deugd,
werden we beiden gefolterd, gekerkerd en gebroodroofd. Doch we bleven
altijd onze idealen trouw en zijn nooit van de rechte weg afgeweken. De tijd
ging voorbij en toen ik na maanden lange ziekte en ontbering mijn man en
kind schonk voelden wij ons beiden de rijkste en gelukkigste mensen van de
wereld. Helaas, na een maand werd het ons beiden onvoorzien ontnomen. De
slag was hard, de wonde diep, doch we bogen het hoofd.

De jaren staan niet stil, we wilden de mensen hier een beetje cultuur bijbre-
ngen en kennis over hun eigen dorp, doch na een tijd werd ook dit ons kwalijk
genomen en hemelijke regenwerking en publieke laster waren ons deel.

Toen kreeg Gilbert zijn eerste hartaanval, we steunden elkaar en we werk-
ten ons met eigen beperkte middelen verder op tot de B.K.W. opgericht
werd. Alles ging goed tot op een fatale nacht mijn man mij plots ontrukte werd.
Ik heb toen met ijzersterke Vlaamse koppigheid mijn lor in eigen handen
genomen en opnieuw het hoofd gebogen. Maar geen mens ter wereld heeft
ooit geweten hoe pijnlijk dit verlies voor mij was.

Nu is het mijn beurt om voor Gods Rechterstoel te verschijnen, de enige
waar geen plaats is voor haar of onrecht. Ik hoop dat de Heer over mij een
genadig vonnis zal vellen, spijs mijn vele fouten en gebreken.

Ik dank allen die ons geholpen en gesteund hebben in de moeilijke repressie-
jaren, alsook allen die mijn begrafenis bijwonen of ons beiden indachtig zijn in
hun gebeden.

Johanna Vandembroucke

maria adins echtgenote van alois deknudt

geboren te otegem op 4 oktober 1892
overleden te deerlijk op 19 juni 1986

lente

een meisje ziet voor zich uit,
rustig en onbevangen :
het onbekende maakt haar niet bang.

zomer

een jonge vrouw kijkt met een stille glimlach naar
het volle leven
met zijn zorgen en zijn vreugden.

herfst

een vrouw door ervaring gerijpt,
blijft ondanks alles
denken met het hart.

winter

een oude vrouw lacht minzaam en dankbaar :
het leven heeft haar veel geschonken
en zelf heeft zij veel mogen geven.

**wij geloven dat moeder na het doorlopen van
alle seizoenen van het leven, nu Gods vreugde
voorgoed is binnengaan.**

Een jaar geleden was Johan
volop bloemstukjes aan het maken
voor de graven van zijn broer
en van mijn familieleden.
En dan, een jaar geleden,
op 1 november 2005, raakte ik
na 27 jaar liefde, voorgoed mijn vriend kwijt

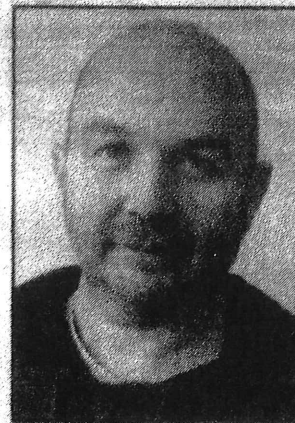
Johan Reygaerts

Ik mis u nog steeds even erg
als een jaar geleden, Johan.
Ik draag zorg van je Lodge, je hondje en vooral je herinnering.

Wat zou Johan nu graag horen...

- dat mijn ma het redelijk stelt
- dat Arcuul een wijs en gelukkig hondje is
- dat Johan's Lodge in volle afwerking is
- dat Basiel in Zwalm het onderspit heeft gedolven
- dat ik veel aan hem denk
- dat zijn vele vrienden ook nog aan hem denken...

Op de begraafplaats van Zottegem is de grafsteen geplaatst waar men
Johan kan begroeten.

Freddy De Pauw

De familie Hitchinson uit Deftinge.

De grote geschiedenis, met haar oorlogen, heeft consequenties voor de geschiedenis van talloze kleine mensen. Zo ook de slag bij Waterloo, op 18 juni 1815. Na de veldslag bleef William Hitchinson, een soldaat van de Engelse cavalerie, een zestal maanden ziek op het Europese vasteland achter. Uiteindelijk vestigde hij zich in het Zuidoostvlaamse dorp Deftinge, waar hij de stamvader werd van de familie Hitchinson.

William Hitchinson en de slag bij Waterloo

William Hitchinson¹ werd geboren te Sutton, ten zuidoosten van Manchester, op 4 juli 1795. Hij was de zoon van John en Elisabeth Hitchinson². Zijn vader overleed op 28 september 1814 te Macclesfield.

Op 6 november 1812, op 17-jarige leeftijd, is William in dienst gegaan bij het Engels leger³. Hij behoorde tot de 3de compagnie van het 7de regiment huzaren (lichte cavalerie).

Vanaf 20 maart 1815 werd in België een geallieerd leger samengebracht tegen Napoleon. Het Engels leger stond onder het bevel van de hertog van Wellington. Ook het 7de regiment huzaren, met 'private' (gewoon soldaat) William Hitchinson vertrok. Verschillende Britse regimenten huzaren landden in de tweede helft van mei in Oostende en werden in afwachting van de strijd ingekwartierd, verspreid over een uitgestrekt gebied. Zo ook in de Denderstreek: Geraardsbergen, Ninove, Edingen, Idegem, Schendelbeke, en verder in Haaltert, Kerksken... Het regiment 7th Hussars, onder het bevel van Lord Uxbridge, was in Schendelbeke gelegerd⁴. Op 29 mei, drie weken voor de slag bij Waterloo, hield de Engelse ruitery een grote parade in de Gavermeersen te Schendelbeke, in de buurt van het huidige provinciaal domein 'De Gavers'. De toestand bleef rustig tot 10 juni, de dag waarop in Schendelbeke opnieuw een inspectie en parade plaatsvonden.

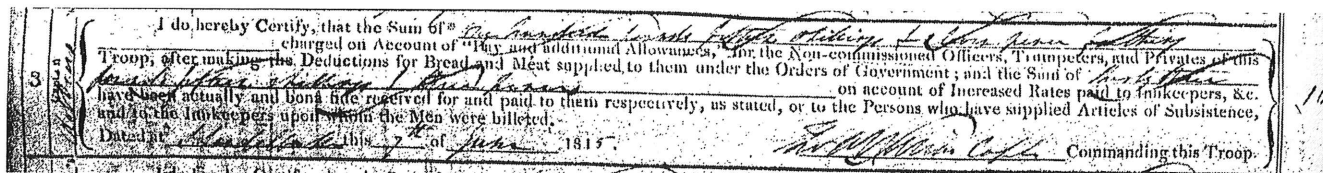
1. Parochiearchief Deftinge, huwelijksregisters, 8 april 1823; Gemeentearchief Deftinge, huwelijksakte van 4 april 1823.

2. In de burgerlijke huwelijksakte van William Hitchinson staat als familienaam van zijn moeder: "Hitchinson"; dit gaat wellicht terug op de gewoonte in Engeland om aan een vrouw de naam van haar echtgenoot toe te kennen, bijvoorbeeld: "John en Elisabeth Hitchinson". - Het kerkelijk huwelijksregister is de enige plaats waar we als familienaam van Williams moeder "Ghyselinck" aantreffen. Totnogtoe hebben we deze naam nergens anders in de familiegegevens teruggevonden. Of heeft de bedienaar van het doopsel hier geprobeerd weer te geven wat hem als naam van Williams moeder werd opgegeven? Op de site www.peterjoslin.btinternet.co.uk/Gosling_Marriage.htm is het huwelijk vermeld van "John Hitchinson" en "Elisabeth Gosling" op 4.9.1791 in Prestbury, Cheshire.

3. National Archives London, archieven van het War Office, Muster Rolls (betalingslijsten), 7th Regiment Hussars, periode 1812-1816.

4. National Archives London, archieven van het War Office, Muster Rolls, 7th Regiment Hussars: de betalingslijst van de periode 25 maart – 21 april 1815 is op 7 juni 1815 te Schendelbeke ter goedkeuring ondertekend.

Ondertekening van de betalingslijst van de 3de batterie 7de huzaren te Schendelbeke op 7 juni 1815

Toen de hertog van Wellington het ontstellende bericht vernam dat Napoleon op 15 juni 1815 de Zuidelijke Nederlanden was binnengevallen, trachtte hij zijn troepen te concentreren tussen Brussel en de Franse grens, om de vijand zo vlug mogelijk tegen te houden. De gevechten begonnen bij het aanbreken van de 16de juni in de buurt van het nauwelijks bekende plaatsje Waterloo. De huzaren van het 7de regiment werden 's anderendaags ingezet, op 17 juni⁵. Toen de Britse cavalerie ter hoogte van Genappe was, zag men Franse lansen er doorheen trekken. Van zodra deze Genappe verlaten hadden, viel Lord Uxbridge hen aan met het 7de huzaren, met ondersteuning van het 23ste Light Dragoons en met de Life Guards in reserve. Het gevecht was zeer hevig; het 7de huzaren en het 23ste Light Dragoons moest terrein prijsgeven en zich terugtrekken achter hun reserves. Gelukkig kon het 1ste Life Guards het 7de huzaren ontzetten uit deze harde confrontatie met Franse lansen en de Fransen terugdringen naar hun eigen linies.

In de nacht van 17 op 18 juni trokken de coalitietroepen naar Waterloo. De soldaten waren moe van de verplaatsingen en het gevecht bij Quatre-Bras. Door de voortdurende regen was het moerassig terrein waar ze moesten overnachten zo doordrenkt dat men overal tot aan de enkels in de modder zakte. De nacht was koud en de soldaten werden geteisterd door een Siberische wind. Hun kleren waren doornat. De meeste soldaten moesten in open lucht overnachten. In de omgeving van de boerderij La Haye Sainte brachten de mannen van het 7de huzaren de nacht door vastgebonden aan hun paarden, om rechtop te blijven als ze in slaap zouden vallen; op de drassige grond gaan liggen was ondoenbaar. Tussen de stortbuien door slaagden sommigen er toch in een vuur aan te steken.

Op 18 juni werden de 7de huzaren pas na 15 uur ingezet, in de buurt van het kasteeltje met boomgaard in Hougoumont waar reeds heel de dag slag geleverd werd. Zij doodden er een groep Franse soldaten; enige tijd later dreven zij een andere groep op de vlucht. In de finale gevechten op de avond van 18 juni speelden zij geen voorname rol.

William Hitchinson is ziek uit de strijd gekomen. Enkele dagen na de veldslag kon hij niet aanwezig zijn bij de uitbetaling van de soldij, waarvoor men zich normaal drie keren kon aanmelden. Op de betalingslijst voor de periode 25 april – 24 juni 1815, dus pas enkele dagen na de slag bij Waterloo, staat bij zijn naam genoteerd dat hij ziek is in Brussel. Hetzelfde geldt voor de periode 25 juni – 24 september 1815. Voor de periode 25 september – 24 december 1815 staat zelfs als eerste vermelding: "sick at Paris"; de tweede en de derde vermelding is weer: "Brussels sick". Bij de laatste betaling, voor de periode 17 december 1815 - 24 maart 1816 staat er driemaal "Brussels sick".

5. Voor gegevens over de deelname van het 7th Hussars aan de gevechten rond Waterloo volgen we A. BARBERO, *Waterloo. Het verhaal van de veldslag* (oorspronkelijke uitgave: Rome, Guis. Laterza & Figli, 2003), uit het Italiaans vertaald door Anton Haakman, Roeselare, Roularta, 2005, 382 p.; E. COTTON (sergeant major van de 7th Hussars tijdens de slag bij Waterloo), *A Voice from Waterloo*, edited by S. Monick, UK, Naval & Military Press, 2001.

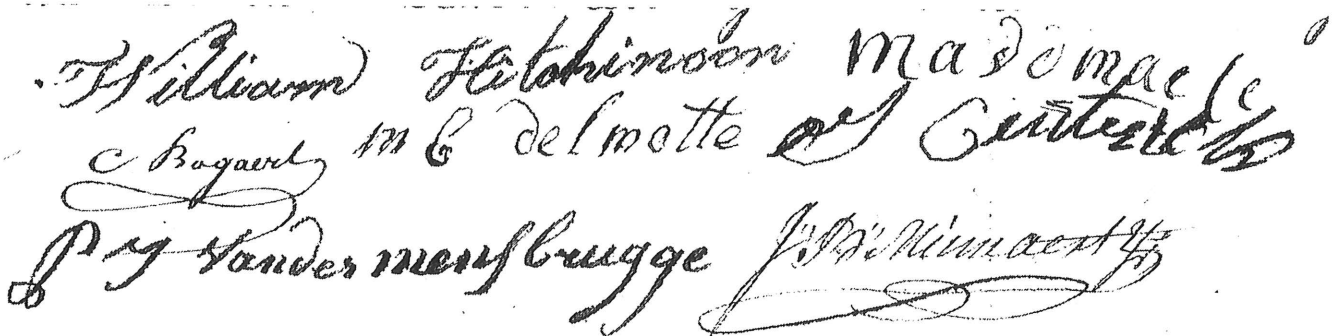
Gedurende twee jaren heeft William stappen ondernomen om vanwege zijn moeder de huwelijks toestemming te bekomen. De burgemeester van Deftinge had evenwel vragen over enkele documenten terzake, en legde ze voor aan de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde. Op 1 maart 1822 liet de procureur des konings van Oudenaarde aan de burgemeester een antwoord weten op twee vragen⁸.

De eerste betrof de wettiging van het geboorte-uitreksel van de aanstaande echtgenoot, 'Guillaume Hitchinson', en van het bewijs van overlijden van diens vader, 'Jean Hitchinson'. De procureur meende dat de wettiging van deze stukken door de consul-generaal der Nederlanden 'bij het Brittanicks hof' volstond.

Vervolgens erkende hij dat het document met de toestemming voldoende betrouwbaar was, hoewel het niet opgesteld was volgens de vormvereisten die golden in het Nederlands Koninkrijk. Deze toestemming was immers op 14 augustus 1820 (reeds meer dan anderhalf jaar!) gegeven en ondertekend in aanwezigheid van de pastoor van Williams moeder, en werd ontvangen door de burgemeester van Macclesfield en met diens zegel bekleed.

Het burgerlijk huwelijk mocht dus gesloten worden.

Uiteindelijk vond het burgerlijk huwelijk van de 27-jarige William Hitchinson en de 26-jarige Maria Anna Van de Maele plaats, te Deftinge, op 4 april 1823⁹. Het kerkelijk huwelijk werd enkele dagen later ingezegend te Deftinge, op 8 april 1823¹⁰.

Handtekeningen op huwelijksakte van 4.4.1823, onder meer van William Hitchinson, M(arie) A(nne) v(an) d(e) Maele en M(arie) B(enedicte) Delmotte, moeder van Marie Anne Van de Maele.

Afstamming: voorouderreeks van de familie Hitchinson

I-William °1795 en †1869 gehuwd met Marie Anne Van de Maele °1797 en †1869

I-a Pieter-Francies °1819 en †1893 (zie onder II)

I-b Rosalie °1822 en †1856

I-c Marie-Benedicte °1824 en †?

I-d Euphrasie °1826 en †1906

I-e Coleta °1830 en †1896

I-f Charles-Louis °1834 en †1834 (2 dagen)

I-g Marinus °1837 en †1907

8. Met de hand geschreven kopie van brief, berustend bij Mw. Angèle De Ruyver-Van Wienendaele te Sint-Martens-Lierde.

9. Gemeentearchief Deftinge, huwelijksakte van 4.4.1823.

10. Parochiearchief Deftinge, huwelijksregister, 8.4.1823.

II-Pieter-Francies gehuwd op 18.2.1852 met Amelie Pieyns ° te Parike 1826 en †1905

II-a Marie-Theresia °1853 en †1937

II-b Amatus °1855 en †1924 (zie onder III)

II-c Victor °1858 en †1931

II-d Marinus °1861 en †1870

II-e Marie-Octavie °1864 en †1939

II-f Maurice °1867 en †1867

II-g Maria-Reinildis °1871 en †1901

III-Amatus gehuwd op 19.1.1883 met Rosalie De Vos °1824 en †1924

III-a Pieter-Frans °1884 en †1964 (zie onder IV)

III-b Omer °1886 en †1969

III-c Marie-Therese °1888 en †1947

III-d Vital °1892 en †1972

IV-Pieter-Frans gehuwd op 8.2.1912 met Ida Van Kerkhove °1884 en †1962

IV-a Martha °1912 en †2007

IV-b Robert °1922 en †1991 (zie onder V)

IV-c Achiel °1924 en †1999

V-Robert gehuwd op 22.8.1946 met Paula Van Ongeval °1922

V-a Francine °1947

V-b Frans °1948

V-c Claudine °1950

V-d Antoine °1953 (zie onder VI)

VI-Antoine gehuwd op 28.8.1973 met Rita Coolens

VI-Jimmy °1974

VII-Jimmy gehuwd op 26.9.2003 met Amélie Baete waarvan een dochter Lara °2004 en een zoon Lars °2007

Vital (III-d) had een zoon Cyriel. Deze huwde in 1950 met Denise Van Trimpont. Van hen stammen vier kinderen af: Luc (1951-1951), Monique (°1952), Martine (°1956) en Dirk (°1963). Deze laatste huwde in 1989 met Mieke Verlaenen; zij hebben een dochter, Eline (°1991) en een zoon Jo (°1993).

Achiel (IV-c) huwde in 1954 met Gilberte Van Trimpont. Uit hen werden twee dochters geboren: Linda (°1957) en Kateleen (°1961).

Frans HITCHINSON
Gerard VAN DE MEULEBROUCKE, Zottegem

ALGEMENE MEDEDELINGEN.

JAAR 2007

Zoals gewoonlijk gaan alle activiteiten door op de laatste woensdag van elke maand om 20.00 uur (uitgezonderd de maand juli, augustus en december) in ons lokaal "Huis van Parma", Markt 33 te Oudenaarde. Iedereen is hartelijk welkom en de toegang is gratis. (onder voorbehoud van wijzigingen)

Woensdag 31 januari om 20 uur:

Werkvergadering: Oud Schrift

Woensdag 28 februari om 20 uur:

Voordracht door Philippe Despriet over "Middeleeuwse burchten in de Lange Landen. Van motte tot luxueus buitengoed"

Woensdag 28 maart om 20 uur:

Werkvergadering: Oud Schrift

Woensdag 25 april om 20 uur:

Voordracht door Paul Pas van Gandante over "Vrijmetselarij, het verhaal van passer en winkelhaak"

Woensdag 30 mei om 20 uur:

Werkvergadering: Oud Schrift

Woensdag 27 juni om 20 uur:

Voordracht, nog te bepalen.

DOCUMENTATIECENTRUM "Ter Maelsaeke"

Het heemkundig- en genealogisch documentatiecentrum is open elke zondagvoormiddag van 9 tot 12 uur. Ook elke eerste zaterdagvoormiddag van de maand vanaf 9 tot 12 uur.

Gesloten: tijdens de jaarlijkse vakantieperiode van 14 juli tot en met 10 augustus. De toegang is vanzelfsprekend GRATIS.

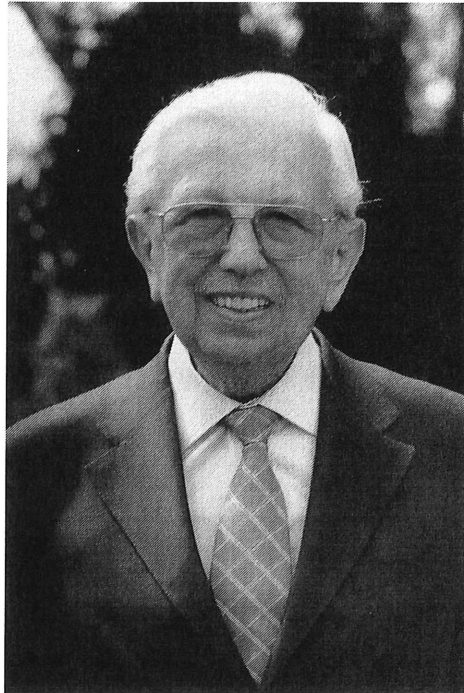
OPRECHTE DANK

aan allen die bijdragen tot in het standhouden en voor de groei van ons documentatiecentrum "Ter Maelsaeke". Het klasseren van de doodsbrieven vlot goed.

PROFICIAT

Jos Van Eeckhoudt werd onlangs de fiere grootvader van Staf, geboren te Gent op 4 januari 2007, zontje van Renaat Huysman en Reinhilde Van Eeckhoudt.

In memoriam.

Wij betreuren het heengaan van dhr André De Groote, echtgenoot van Jacqueline Holvoet uit Avelgem. Hij werd te Heestert geboren op 18 april 1923 en overleed te Kortrijk op 4 september 2006. De rouwdienst had plaats in de dekenale kerk Sint-Martinus te Avelgem op zaterdag 9 september. André was erkend werkweigeraar tijdens de oorlog '40-'45. Als onderwijzer stond hij enkele jaren voor de klas en stichtte kort daarna de NV Zakenkantoor De Groote. Zijn uitgesproken interesse voor genealogie en heemkunde bracht hem een achttal jaar geleden in contact met VVF Vlaamse Ardennen. Alle bureelmeubels uit ons documentatiecentrum "Ter Maelsaecke" kregen we van hem zomaar cadeau.

We bieden aan Mevrouw André De Groote en familie onze innige deelneming aan.

Op 7 augustus 2006 overleed Majella Vermeulen, echtgenote van ons bestuurslid Michel Gyselinck. Wij bieden onze innige deelneming aan Michel en zijn familie.

Onze deelneming bij het overlijden van Mevrouw Marcelline Plasschaert, weduwe van de heer Charles Beerens en moeder van onze lid Etienne Beerens. Zij overleed te Zottegem op 30 december 2006.

Schenken en Aankopen voor ons centrum.

- Stamboom : Van Den Brande door Mevr. Omer De Keyser-De Vos Mariette, Léon Lefrèvre-straat 14 en Dhr. Guido Cornelis-De Vos, Hundelgemsesteenweg 172; 9050 Ledeberg 06-05-2006.
- Martelaarsboeken door Dr. F. Pijpen 's-Gravenhage, Martinus Nyhoff 1924.
- De Nederduitsche Vluchtelingen-kerken der 16e eeuw in Engeland en Duitsland in hunne betekenis voor de reformatie door A.A. Van Schelven 's-Gravenhage, Martinus Nyhoff 1908.
- Bodegemse Cronycke; Bijdragen tot de Geschiedenis van Sint-Martens-Bodegem nr. 4 door G. Romeyns, E. Van Droogenbroeck, P. Van Rossem 1984.
- Vijfduizend Bodegemnaren; Sociaal-demografische Geschiedenis van Sint-Martens-Bodegem 1665-1880 door Peter Van Rossem.
- Akten en Contracten   1-2-3 (1363-1488)
                                     4-5-6-7-8 (1498-1513)
                                     11-12 (1520-1524)
                                     16-17-18-19 (1525-1529)
                                     16-26 (1525-1531)
                                     20-21-22 (1530-1533)
                                     23-24-25-26 (1533-1536)
                                     27-42 (1537-1552)
                                     43-50-57 (1553-1567)
                                     58-70 (1568-1586)
                                     71-80 (1587-1616)
                                     81-88 (1616-1646).
- Enkele losse gegevens van Mvr. Vandermeersch te Oudenaarde over Van der Donct.
- Jef Hendrickx – Stamboek van Vlaanderen II
100 voorouderstafels van Vlaamse Koppen – Familia en Patria 1987
- Jef Hendrickx – Stamboek van Vlanderen II
80 voorouderstafels van Vlaamse Koppen – Familia en Patria 1971
- Julien L.Th. Vandeputte De Eindries
Straten – Gebouwen – Mensen – Feiten
Uit de geschiedenis van Oudenaarde – Brussel 1966
- Patrick Devos Het Vroeg-Gotisch koor van de Sint-Walburgakerk te Oudenaarde
Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde
- Herman Van Isterdael & Martine Van Wymeersch
Staten van Goed van de stad Ronse (1426 -1796)
Index
Rijksarchief te Ronse Toegangen en Beperkte Oplage 3.

- Poortersinschrijvingen in het Struucboek.

- Familiefonds R.A.R. (niet volledig)
Genealogie Vanden Kerckhove

- R.A.G. Asper – Zingem nr. 260
Attesten 1762 -1790

- Fragmenten
S.A. Oudenaarde
    Copie uit Parochie Registers Heurne 1779-1795

S.A. Gent Parochie Registers reeks 905 nr 20
    Lede (St. Denijskerk) jaar 1611-1795
    Inventaris, boek 3 blz. 265

S.A.O. Parochieregister Heurne 1611-1629

S.A.O. Parochieregister Moregem 499

S.A.O. Ooike 1e deel
                    2e deel

Ouwegem

Mullem

Nokere

Nazareth

Wortegem

Petegem en Waregem 167

Gerard VAN DE MEULEBROUCKE

Bestrafing in de Nederlanden.

Oog om oog, tand om tand:

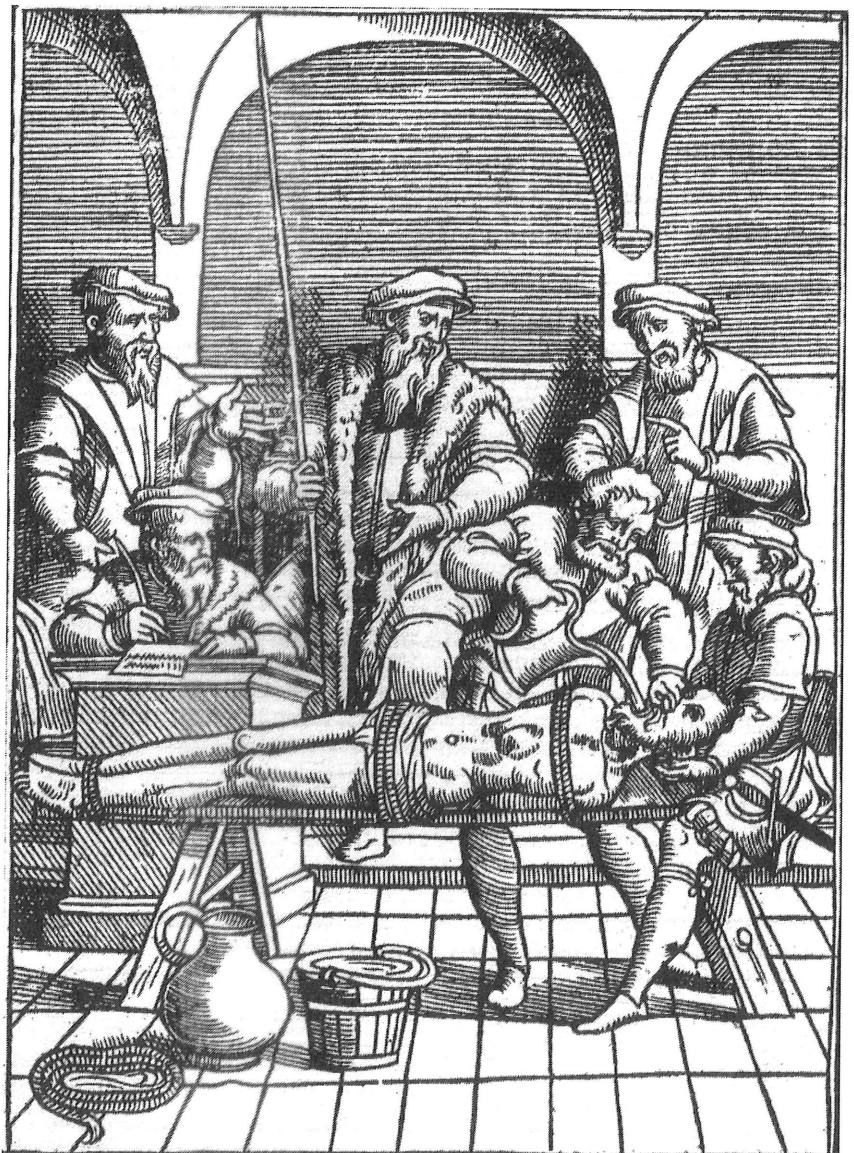
In de Germaanse en de vroegere Middeleeuwen voelde elk individu zich verantwoordelijk voor veiligheid van zich zelf en zijn familie. Er was nog geen overheid die over voldoende machtsmiddelen beschikte om haar onderdanen te beschermen. Iedereen was op zichzelf en de steun van de mensen om hem heen aan door de benadeelde partij of diens familie zelf worden gewroken.

De Romeinse schrijver Tacitus beschreef deze manier van rechts denken voor hen noodzakelijk zowel vijandschappen als vriendschappen over te van een bloed verwant. Toch blijven zij niet onverzoenbaar; zelfs doodslag van groot en klein vee worden afgekocht.

Met de opkomst van de Karolingsche macht, het landsheerlijke gezag het eigenrecht optreden geleidelijk een einde en wierp de overheid zich als conflicten tussen haar onderdanen.

De gerechtsambtenaren:

Wanneer Europa rond de elfde en twaalfde eeuw te voorschijn komt uit de mistige periode van de post-Karolingsche tijd en ontwaakt uit de duisternis van de primitieven middeleeuwen, gaat de maatschappij snel veranderen. In deze geëvolueerde middeleeuwen rond 1200 werd de taak van de vorsten in West-Europa zoals de koning van Frankrijk, de graaf van Vlaanderen, de hertog van Brabant en zovele andere vorsten, zo gecompliceerd en tijdrovend dat zij zich verplicht zagen beroep te doen op permanente en bevoegde vertegenwoordigers die een deel van hun bevoegdheden uitoefenden. Hun territorium werd in verschillende ambtgebieden ingedeeld met aan het hoofd een gekwalificeerd ambtenaar. Deze ambtenaren, die in de Nederlanden baljuw, Amman, Schout of meier werden aangeworven wegens hun professionele bekwaamheid en omdat zij bereid waren de wil van de vorst uit te voeren en zijn belangen in hun ambtsgebied te verdedigen. De

SIGNALEMENT

VAN sekere perfoone zig noemende *Jan Louis Prudomme*, kort dick ende gestuyckt van lighaem, sprekende de Vlaemsche en de Fransche Tael, swart en effen van wezen, swart van hair en wynbrauwen, draegende zyn hair in eenen queue gewonden met een swart slegt lint, draegende eene goede blauwe lackene Casaecke en Veste, ook somwylen eene witte Fusteyne Veste en Brouck, dickwils eene duystere bruyne Brouck, witte blauwe ofte swarte kouffen, kleene staele Gespen, eenen getrouseerden Hoet ende somwylen eenen ronden, somtyds met eene karre ende Peerdt, zynde een Cort-steert, hoog vyf voeten, met eene witte plecke boven den Neus, ende het aghter-slinker-been wit tot den halven.

Ende van eene Negresse, zeer kleyn van posteur, draegende eene Catoene Jacke en Rock, roode gront met witte ende groene Bloemen.

Voorts van een andere Vrouws-perzoon, zynde van zeer groote taillie, oud op het zigt 40 Jaeren, mager ende fleck van aenzigt, het hair ende wynbrauwen hoog bruyne, swarte oogen, het wezen donker ende bruyne, gekleed met eene jakke ende Rok van blauw Catoen, eenen Rooden Voorschoot, ende eene ronde platte Strop-mutze, sprekende de Vlaemsche en Fransche Taelen.

Signalement om misdadigers op te sporen
Bron: rijksarchief Anderlecht, drossaardschap van Brabant nr. 43.

taak van deze gerechtsofficieren was zeer uitgebreid. Zij waren belast met de publicatie van de stedelijke ordonnanties evenals met de bekendmaking van de vorstelijke verordeningen in hun ambtsgebieden. Zoals in de steden, waakten op het platte land lagere gerechtsofficieren over de handhaving van de orde. Volgens de keuren moesten zij automatisch de misdadigers arresteren, alhoewel dit dikwijls gebeurde na klacht en op mandement van de vorst. Zij waren ook gemachtigd de goederen van de delinquent in beslag te nemen wanneer hij zijn boete niet kon betalen, ofwel een bijkomende straf toe te dienen wegens de zelfde redenen. Zij hadden ook toezicht op de staat van de gevangenis en waakten ook over de cipiers.

Alvorens de rechtbank oordeelde, moest de gerechtsofficier de schuld van de misdadiger bewijzen. Indien deze niet bekende, diende de ambtenaar zijn schuld aan te tonen door een enquête en getuigen ofwel legde hij hem op de tortuurbank.

Wanneer de beschuldigde voor het gerecht verscheen, formuleerde de gerechtsofficier de beschuldiging en ging over tot de overhoring. Na het requisitoir en de pleidooien verzocht hij de schepenen het oordeel te vellen. Hij was tevens belast met de uitvoering van de straf. Maar men moest eerst de misdadigers oppakken, dat was voor de landelijke dorpen de taak van de drossaard van Brabant hij was dan ook vergezeld van een compagnie wapenknechten. Maar zij kwamen ook op vraag van de steden of dorpen als er te veel dieven en vagebonden de streek onveilig maakten.

De misdadigers werden ter plaatse opgepakt en in sommige gevallen direct terechtgesteld aan een "eycken boom". Maar de drossaard en zijn gevolg maakten in de landelijke dorpen grote onkosten o.a. logement en drank en dat konden die arme gemeenten niet blijven betalen.

Elke gemeente had ook een of meer vorster in dienst, zij maakte het "relaes" op van het misdrijf. Hij was ook de man die na de hoogmis de nieuwe ordonnanties bekendmaakte.

De vierschaar:

De term 'vierschaar' is waarschijnlijk voortgekomen uit het woord 'scrane', bank. Het ging hier om vier banken, geschikt in een vierkant, oorspronkelijk bestemd voor de schout, de rechters, de aanklager en de beklaagde.

Naar oud-Germaans gebruik moesten de rechtzittingen in open lucht plaatsvinden, zodat het gebouw alleen maar uit vier muren bestond. Een afdakje beschermde de rechters tegen de regen. Men had ook een overdekte raadkamer, waar de wethouders zich terugtrokken om het vonnis te vellen. Bij elke ondervraging van uiteindelijk gevatte misdadigers moesten ten minste twee schepenen aanwezig zijn.

Zij beslisten over de duur van de tortuur of 'scherpe examinatie'. De opening van zitting was heel plechtig; een gerechtsdienaar moest telkens als men vierschaar wilde houden, eerst met hoorn rond gaan en moest op al de kruispunten van de stad op de hoorn blazen. Iedereen die wilde kon de rechtzetting bijwonen. De hoge vierschaar had de macht om te oordelen over 'lijf en lid', dat wil zeggen over doodstraf en verlies, of blijvende verminking, van lichaamsdelen.

Bestraffingen van misdadigers

Godslastering of blasfemie behoort tot heiligschennis. Volgens Wielant zette men de godslasteraar op het "pillorijn" of werd zijn tong met een gloeiend ijzer doorstoken.

Moord, onder de misdrijven tegen de lichamelijke integriteit is moord het zwaarste vergrijp. Zij bestaat er in iemand dood te slaan buiten publieke wegen, in bossen en achter hagen, ver

van de mensen. Daar waar doodslag in vele gevallen kon afgekocht worden, voelde men geen medelijden met de moordenaar, die zonder dralen terechtgesteld werd "caput pro capite". Ook zijn goederen werden in beslag genomen.

Valsmunterij, onder de misdrijven tegen de openbare trouw was de valsmunterij een zeer zwaar vergrijp daar de delinquent "crimen lese majestatis" bedreef. Als de valsmunter een goudsmid was wordt hij zwaarder gestraft dan in andere gevallen. Zijn straf was dan ook gruwelijk hij werd in een vat met 'ziedend water' gegooid, samen met de valse muntstukken die waren vastgemaakt met een koperdraad om zijn hals.

Te vondeling leggen, de straf hing af van de omstandigheden van het misdrijf. Zij werd bestraft op het schavot en uit de stad geseseld. En verbannen voor enkele jaren, op straffe van het 'voorste lid'.

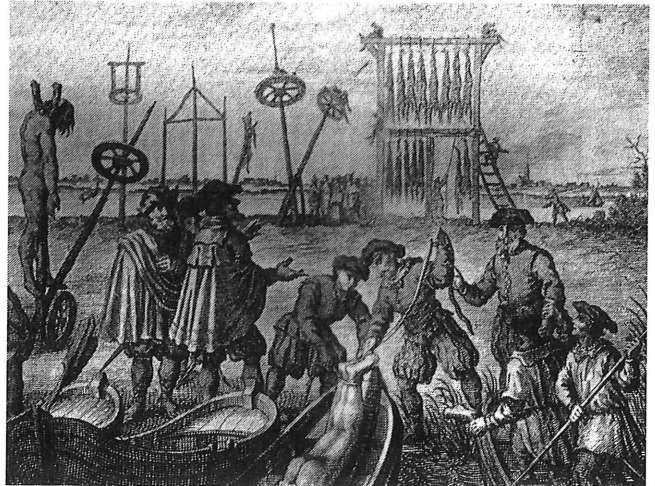
Brandschatting, opzettelijke en niet opzettelijke brandstichting, van alle misdrijven tegen de eigendom, was brandstichting het afschuwelijkste delict in de ogen van de Brabanders. De landkeuren legden op de schuldigen aan opzettelijke brandstichting levend te verbranden en hun goederen in beslag te nemen. Een vrouw die een brandstichter herbergde, betaalde een boete.

PRETER SKELLIJE MYKEN LIVEN VRIJNT
IK VERSOECK AEN U ALS VRIJNT
OM DAT GY MY SOÛT GEVEN DE
SOMMEN VAN XXXV GÖLDEN
BINNEN DEN TYT VAN SEVEN DAGEN
OF ANDERS SAL U HÛYS IN DEN
BRAMT STAN IS HET NÛ NIET SOO IST
IN TWEE DRY JAER IST DAT GY WILT MOE
DOEN OM MY TE VANGEN OF ALS SY

Kindermoord, sommige vrouwen werden levend begraven, andere werden met gloeiende tangen bewerkt, indien het kind niet gedoopt was.

Zelfmoord, werd als een zwaarder misdrijf beschouwd dan moord, daar deze slecht gepaard gaat met het doden van het lichaam, terwijl een zelfmoordenaar niet alleen het lichaam maar ook de ziel doodde. Hij werd in de "micke" gehangen op het galgeveld. En mocht niet in gewijde grond begraven worden. En als hij gehuwd was ging een deel van zijn eigendom naar de heer.

Verkrachting, de verkrachting "vrouw-crachte", was in Brabant zoals in het Romeinse en Germaanse recht, een zeer zwaar misdrijf. In de 13de eeuw was de straf het afzagen van het hoofd met een houten plank, volgens Wielant.

Vruchtafdrijving, Carolina legde doodstraf op, verdrinking voor de vrouw en onthoofding voor de man.

Inceste, onder incest werd in de middeleeuwen niet alleen het geslachtelijk verkeer met bloedverwanten, maar ook met monniken en andere religieuzen begrepen. Volgens Wielant werd dit misdrijf met de dood bestraft, en andere werden in de mand gehangen tijdens de marktdag, boven een waterloop.

Roofovervallen en knevelarij, de schuldigen ondergingen een vreselijke straf: "doen legghen ende binden op een radt als om geraeybraeyckt te worden, ende den selven als eene beeste het hoofd doen afhouwen met een cap-mes ende desselfs hoofd op eene pilare doen stellen op desselfs lichaem; ende voorts doen vervoeren ter plaetse van het delict om aldaer geexponeert te worden, andere ten exempel".

Hekserij, sommige werden eerst gewurgd en dan verbrand, en andere levend verbrand.

Kaakstraffen

Visdiefstal, het gerecht trad vrij streng op tegen het wederrechtelijk vissen in gracht of vijver van een buur. Zij werden verbannen, voor enkele jaren, maar zij moesten eerst enkele uren op het schavot staan behangen met vis.

Diefstal en beurzensnijder, zij werden verbannen uit de stad op straf van nieuwe geseling en de doodstraf.

Overspel, volgens Wielant diende een overspelige vrouw met roede geslagen en in een klooster opgesloten waar de man haar na twee jaar kon terug halen. De man die zijn overspelige vrouw in zijn eigen huis op heterdaad betrapt, mocht ze dood slaan.

In de praktijk kwam hiervan niet veel terecht. Ze werden ook in de 'mand' gehangen, boven een vieze waterloop.

Bigamie, beging een vergrijp zowel tegenover zijn echtgenote als tegen over de andere vrouw. Tevens werd het misdrijf opgevat als meened en als storing van de openbare orde. Het was gericht tegen de orde der familie en tegen de burgerlijke staat en werd tevens als een religieus delict aangezien wegens de openlijke en opzettelijke minachting van het heilig Sacrament van het huwelijk.

Vagebonden en kleine dieven, werden tijdens de marktdag aan de kaakgesteld en verbannen. Zij werden de stad uitgejaagd voor de 'sonnescijne'. In Antwerpen was het brandmerk het Antwerps handje op de rug.

Kwaadsprekerij en valse eed, werden bestraft door een steen van 27 pond zwaar. De veroordeelde droeg hem aan de hals, en moest een ronde maken buiten de burcht.

Belediging, van wethouders moest men op bedevaart gaan, zelfs naar Rome, en na het zenden van een certificaat, moest men nog enkele jaren wegblijven, op straffe van het voorste lid.

Eertijds legden de rechters geheel andere straffen op dan tegenwoordig. Vooral vrouwen die zich schuldig maakten aan kwaadsprekerij, werden vaak veroordeeld om met deze keien om de hals door de straten te wandelen, tot spot en leedvermaak van de andere burgers.

Bron: Taxandriamuseum, Turnhout.

Rekenkamer.

In het Rijksarchief van Brussel worden Amman, Baljuw en de schoutrekeningen bewaard van de Nederlanden. Daarin worden inkomsten van de boeten ingeschreven maar ook de uitgaven van de beul. Dat was onder de rubriek "*vuytgeven van Justicien*".

Daarin worden al de kosten die de beul had gemaakt vermeld. Men kan het verloop van de kosten van een misdadiger volgen van zijn aanhouding, tortuur en een bode gezonden om informatie over deze gevangene te halen, en natuurlijk de terechtstelling met de kosten van allerlei attributen van de beul.

Hieronder volgen uittreksels uit de rekenkamer:

Item XXV ococtbris betaelt om opt schavot te stellen ende te gheesselen Michiel van Laere op de veemerct XII d gro(ten)

Item betaelt om den selven een geloyende yser duer zyn tonge te steken mits quaede eeden XII d gro(ten)

Rekenkamer nr. 12707, folio CVIII, 1529-30.

Item XXVIII july betaelt om de examine(re)n Maria vanden Eynden die een kindt van Mechelen te voness bijder te vondelinghe gesedt hadde VI d gro(ten)

Item 7 augusti betaelt om der selve Maria op een schavot te stellene opde merct behangen met eenen geschilderden kinde XI d gro(ten)

Item om het kindt op een pampier te schilderen VI gro(ten)

Rekenkamer nr. 12708, folio XXV, 1539-40.

Van Peter Smyters van Oestmale die hem selven hadden verhangen, is by vonnisse der voorscreven schepenen gewezen dat het doot lichaam, zoude op eene horde worden gesleypt onder den dorpel vanden huysse naerde galg ende aldaer gehangen te woden in een micke ...

Rekenkamer nr. 12903, folio LV, 1452-53.

Item XXVI betaelt den scherprechter op flotssenberch te executeren een vercken dwelck. In den Scharenbeecxschen wech verbeterden hadde ...

Item betaelt den scherprechter voir den staeck cop het hoofd vanden vercken wordde gestelt ...

Rekenkamer nr. 12708, folio CLV, 1553-54.

Cornelis bekent by nachte zeker stroo gehaelt hebbende onder eenen dryvoetstoel daer den bodem uyt was, op welcken stoel hy ende zyn medegezellen eenen huysman gesedt hadden, verbrandenden den zelf sulcx in zyn fundament ende hun zoe mishandelde dat den zelve huysman corts daer na sterff, meynende by middel van dyen vanden voorsyde huysman hun meer geldts gegeven of gewesen te wordene dan hy in huis hadde ...

Rekenkamer nr. 12532, folio, LVII 1566-70.

Item ten selven dage van op de merck in een wyntonne met water te verdrincken Mayken Janssens die metten straetschenders oick gehanteert hadde III s IX d gro(ten)

Rekenkamer nr. 12708, folio XXVI, 1553-54.

Item VI augusti betaelt den scherprechter van op de merct openbaerlijck te verbranden diverse valsche boeken, die onder de boeckvercoopers bevonden waeren ende dat bij ordinair verbale van duc Alva ...

Item betaelt voor thout ende stroe mede vorsejde boeken wordden verbrandt ...

Rekenkamer nr. 12709, folio XXIII, 1569-70.

Item VI novembris geexamineert Servaes Denise, die twee vrouwen getrouwt hadde ende oock tot Ludicke van quade feijten hadde gecorrigeert XII d gro(ten).

Item VII novembris gesonden eenen bode met eenen brieve aen den Baillieuw van Namen ende Meyere van Ludicke, om informatie te hebben van de voorsyde Servaes Denise ende den selven daer af betaelt voor negen dagen vacatien tot zeven stuivers daeghs XV s gro(ten) IX d (groten).

Item XII decembris betaelt den scherprechter van aen tpillorijn in een mande te hangen den voorsyde Servaes Denis die twee vrouwen getrouwt hadde XII d gro(ten)

Item den selven betaelt voor een groote mande daer inne die voorsyde Servaes Denise te worde aen tpillorijn gehangen II s gro(ten).

Item betaelt den voorsyde scherprechter noch betaelt voor sijn coerden twee spinrocken ende werck daermede die voorsyde Servaes Denise was behangen II s gro(ten).

Rekenkamer nr. 12709, folio XXVII, 1569-70.

Ierst betaelt den voorschyde scherprechter van op de merct te gheesselen Cristoffel Voncx die tot Putte een coe gestolen hadde ...

Rekenkamer nr. 12710, folio XVIII, 1572-73

Item den XI novembris gesonden een bode met eenen brieve aende baillieuw ... in Vlaanderen, om informatie te hebben van den voorsyde Adriaen Buyl vuyt dien hij aldaer buijten gevanckenisse was gebroken, die daeromme waceerde gaens ende heerens ...

Item den XX novembris betaelt den scherprechter voorsyde Adriaen Buyl onder een galge op een schavot te stellen met een baste om den hals ...

Item betaelt betaelt den vorsejde Adriaen Buyl daerna te gheesselen ende metten bran-teecken te teecken ...

Rekenkamer nr. 12710, folio XXVII, 1570-71.

Item noch wort hier in vuitgeven gestelt de somme van ... tot behoef van Scherprechterknecht welcke de gehele nacht tvier onder de ketele gestockt hebben omme water sieden te maeken ende alsoo de geëxecuteerde hulpen volbrengen.

Rekenkamer nr. 12907, folio LV, 1569-79.

Hugo DRIESEN
Remershoeck 33
2170 Merksem

Bronnen:

- W. Meewis, De Vierschaar, 1992.

- F. Vanhemelrijck, De criminaliteit in de ammanie van Brussel van de late middeleeuwen tot het einde van het ancien regime, 1981.

- F. Vanhemelrijck, Misdadigers tussen rechter en beul (1400-1800), 1984.

Onze jaarlijkse uitstap.

Op 26 augustus 2006 reden we met een volle bus, zowel leden van V.V.F. Vlaamse Ardennen als van de Heemkundige Kring Businarias, naar Lier, de Pallieterstad aan de Nete. Verder bezochten we Kasterlee en Tongerlo.

Hieronder enkele sfeerbeelden.

De bevolking van Nukerke in het jaar IV.

Elke gemeente werd verplicht, volgens de wet van 10 Vendémiaire van het jaar IV (2 oktober 1795) over de ordehandhaving in de gemeente uitgevaardigd door de Nationale Conventie, een lijst op te stellen van alle inwoners boven de 12 jaar waarbij naam, leeftijd, beroep, woonplaats, aantal kinderen onder de 12 jaar en eventueel de datum van aankomst in de gemeente moest genoteerd worden. Van de kinderen jonger dan 12 jaar moest alleen het aantal in het gezin vermeld worden.

Deze telling moest in twee exemplaren worden opgemaakt : één voor het kanton en één voor het departement (onze huidige provincie).

Sommige gemeenten waren zeker niet gehaast om de telling uit te voeren omdat men vreesde dat deze door de bezetter zou gebruikt worden voor allerlei fiscale en militaire doeleinden. In een aantal gemeenten werd deze pas na 1810 uitgevoerd zodat men soms sprak van een eeuwigdurende telling.

De telling in Nukerke werd gehouden op 16 germinal IV (5 april 1796). Het is de eerste telling die zoveel informatie bevat en de toestand van de bevolking weergeeft op een cruciaal moment in de geschiedenis, nl de overgang van het Ancien Régime naar de Nieuwe Tijden.

De telling draagt onderstaand opschrift :

Commune de Nuijkercke

Canton de Quaremont

Tableau

Contenant le nombre, les noms, âge, état ou profession de tous les habitants de la commune de Nuijkercke, le lieu de leur domicile, et l' époque de leur entrée sur la dite commune.

Dat de lijst in het Frans werd opgesteld hoeft ons natuurlijk niet te verwonderen - zelfs voornamen werden verfranst. Het aantal inwoners ouder dan 12 jaar was 1466 en het aantal kinderen was 1008. (Op het document zelf staat het foutieve getal 999)

Steekproeven leerden me dat de opgegeven leeftijden niet altijd overeenkomen met de werkelijke leeftijd.

De bevolkingsevolutie.

Het aantal inwoners kan tijdens het Ancien Régime natuurlijk niet exact bepaald worden. Men schat hun aantal via het aantal communicanten. In 1567 zijn er 839 en het aantal inwoners wordt dan geschat op 1250. In 1593 was het aantal communicanten terug gelopen tot slechts 300 wat een schatting van het aantal inwoners geeft van 447. Rond 1615 loopt dit cijfer weer op tot 600 met een geschat aantal inwoners van 894.

Jaar	Inwoners
1567	1250
1593	447
1615	894
1791	2300 (telling Land van Aalst)
1794	2562 (telling Land van Aalst)
1796	2474 inwoners (telling 16 germinal IV – 5 april 1796)
1816	2562
1834	2446
1853	2019
1889	2147
1934	1820
1960	1759
1973	1803
2000	2038
2005	1991

De telling van 1796.

Het document werd opgemaakt op 16 germinal IV (5 april 1796) door Pieter Anthone Vandeputte. (Ainsi le présent tableau fait et formé par nous agent et adjoint du ditte commune de Nuijkercke le 10 germinal 4me année républicaine P.A. Vandeputte agent).

De tabel vermeldt 1466 inwoners ouder dan 12 jaar en 999 kinderen jonger dan 12 jaar. Bij het nakijken van de telling vond ik 1020 kinderen jonger dan 12 jaar.

De verspreiding van de bevolking in de verschillende wijken en straten.

Nukerke had een oppervlakte van 12,18 km² en de bevolkingsdichtheid bedroeg toen 203 inwoners/km². Nu in 2005 is dit 163 inwoners/km².

	Gehucht	Aantal ouder dan 12 jaar	Aantal jonger dan 12 jaar	Totaal	%
1	Bekelijnstraet	58	33	91	3,68
2	Bergh	90	65	155	6,27
3	Buyckstraet	22	18	40	1,62
4	Cabernol	48	31	79	3,19
5	Cafhoek	63	50	113	4,57
6	Cappelestraet	12	7	19	0,77
7	Cortekeerstraet	25	20	45	1,82
8	Cuythol	26	21	47	1,90
9	Delstraet	28	20	48	1,94
10	Dierickstraet	39	23	62	2,51
11	Eertbrugge	6	1	7	0,28
12	Eligentierstraet	13	12	25	1,01
13	Heijdestraet	49	26	75	3,03
14	Herrewegh	157	127	284	11,48
15	Heytjens	17	13	30	1,21

16	Hoolantstraet	18	7	25	1,01
17	Hoolestraet	44	33	77	3,11
18	Kantstraet	105	65	170	6,87
20	Keystraet	43	26	69	2,79
21	Kortekeerstraet	25	28	53	2,14
22	La Place	56	37	93	3,76
23	Letterstraet	30	24	54	2,18
24	Meerschstraet	9	7	16	0,65
25	Mellinckstraet	21	3	24	0,97
26	Merestraet	2	6	8	0,32
27	Meulebroecke	15	7	22	0,89
27	Meulestraet	63	49	112	4,53
29	Pontstraet	18	3	21	0,85
30	Roelensveldt	48	29	77	3,15
31	Ruytegem	22	16	38	1,54
32	Sack	44	24	68	2,75
33	Smessenstraet	7	12	19	0,77
34	Speelbergstraet	5	1	6	0,24
35	Ten Hole	41	23	64	2,59
36	Terpoort	80	50	130	5,25
37	Waelestraet	4	2	6	0,24
38	Wijtstraet	96	79	175	7,11
39	Witpeirdstraet	15	10	25	1,01
<hr/>					
	TOTAAL	1464	1008	2472	

Beroepen :

- 1 pastoor : Vandeputte Augustin (La Place)
- 1 onderpastoor : Vanlerberghe Jean-François (La Place)
- 3 schoolmeesters : Signor Pieter (Herrewegh), Vandenhende Livin (Kanstraet) en Bourgues Pierre (Ruijtegem)
- 1 chirurgijn : Vanhenis Augustin (Buijckstraet)
- 5 herbergiers : Pinte Judocus en Norga Frans (op La Place), Huysman Felix (in de Wijtestraet) en Norga Libin (Herrewegh) en Vandendaele Constantin (Herrewegh)
- 4 molenaars : Vanderstraeten Pierre François (Eertbrugge), Vandeputte Philippe (Meulebroeke), Vandenhende Jean Baptiste (Wijtestraet) en De Backer André (Meulestraet)
- 1 winkelier : Van Cauwenberghe Charles (op La Place)
- 6 timmerlieden : Roman François (Herrewegh), Buijneel Hermes (Keystraete), Canse Constantin (Meulestraet), Vandeputte Jacques (La Place), Geenens François (Roelensveldt) en Hellebaut Pierre (Terpoort)

- 3 wagenmakers : Notegem Emanuel (Cappelestraet), Walmacq Melchior (Herrewegh) en Munier Joseph (Wijtestraet)
- 6 schoenmakers: De Voet Constantin (Meulestraet), Van Angion Charles (Bergh) Ceukelier Jean (Cappelestraet), Languij Isaac (La Place) Van Butzel Judocus (Terpoort) en IJsebaert Rombaut (Bekelijnstraet)
- 2 strodekkers : Haelters Joseph (Herreweg) en Annic Joannes (Letterstraet)
- 1 veearts (cureur de vaches) :
Van Maelsaecke Jacques (Cuythol)
- 2 epinceurs : De Waele Jean (Bekelijnstraet) en Cruijpenninck Pierre (Cortekeerstraet)
- 1 ex officier : Van Butsele Pierre (La Place)
- 1 facturier : Lateur Jean (Eligentierstraet)
- 6 boswachters : Deworme Jeacques (Bergh), Couplez Louis (Cafhoek), Fort Frans (Cafhoek), Thuijbens Guillame (Hoolestraet), Vindevogel Fidelis (Meulestraet) en Van Smeevoorde Jean (Ten Hole)
- 1 tuinier : Vanderwelden Jean (Bergh)
- 12 kleermakers : Verkercken Pierre (Bekelijnstraet), Vandendaele V (Herrewegh) Verkercken Jean (Hoolestraet), Verkercken Frans (Wijtestraet) Oublez Joseph (Hoolestraet), Van Camelbeke Jean Baptiste (Kortekeer), Vandendaele J-B (La Place), De Riemaecker Frans (Sack), Vandendaele Christiaen (Wijtestraet), Decock Jean (Ten Hole), Schoorens Pierre (Terpoort) en Rijckbaes Jean (Wijtestraet)
- 1 tonnenmaker : Vander Donckt Emmanuel (Roelensveldt)
- 1 lemmier : Claus Pierre (Herrewegh)
- 6 smeden : Meunier Jean (Buijkstraet) en Hubeau Piere François, Jean-Baptiste en Jacques (Wijtestraet), Van Schoorisse Augustin en Pierre (Roelensveldt)
- 1 klompenmaker : Eeckhaut André (Wijtestraet)
- 2 bedelaars (quettier) : Labiaux Martin (Cortekeer) en De Criets Pierre (Cabernol)
- 1 steenkapper : Denhaerinck Joseph (La Place)
- 1 tabakshandelaar : Van Meenen Constantin (Ten Hole)

4 zagers :   Devrieze François (Cabernol), Turpin Jacques (Herrewegh)
                              Du Brie Joseph (Herrewegh) en Vandeputte Augustin (Kortekeer)

29 knechten en 1 koewachter, 18 meiden

9 spinners en 23 spinsters

82 landbouwers

98 werkmannen

135 wevers.

761 mannen en 703 vrouwen

12-14 jaar :	55 mannen	40 vrouwen
15-19 jaar :	79 mannen	89 vrouwen
20-24 jaar :	55 mannen	81 vrouwen
25-29 jaar :	67 mannen	56 vrouwen
30-34 jaar :	88 mannen	74 vrouwen
35-39 jaar :	67 mannen	67 vrouwen
40-44 jaar :	95 mannen	78 vrouwen
45-49 jaar :	57 mannen	51 vrouwen
50-54 jaar :	60 mannen	42 vrouwen
55-59 jaar :	26 mannen	34 vrouwen
60-64 jaar :	51 mannen	45 vrouwen
65-69 jaar :	27 mannen	16 vrouwen
70-74 jaar :	19 mannen	12 vrouwen
75-79 jaar :	6 mannen	8 vrouwen
80-84 jaar :	5 mannen	7 vrouwen
85-89 jaar :	1 man	2 vrouwen
90-94 jaar :	2 mannen	0 vrouwen

Totaal	760	702
	(1 man geen leeftijd)	(1 vrouw zonder leeftijd)

Jonger dan 20 jaar :	263 personen + 1008 (jonger dan 12) = 1271
Tussen 20 en 64 jaar :	566 mannen en 528 vrouwen = 1094 personen
65 jaar en ouder :	60 mannen en 45 vrouwen = 105 personen

INHOUDSTAFEL

De Reformatie in het Oudenaardse en de Vlaamse Ardennen (slot)	1
Bijdrage 2007	10
Enkele bijzondere doodsprentjes	11
De familie Hitchinson uit Deftinge	14
Algemene mededelingen	19
In memoriam	20
Schenken en Aankopen voor ons centrum	21
Bestrafing in de Nederlanden	23
Rekenkamer	29
Onze jaarlijkse uitstap	31
De bevolking van Nukerke in het jaar IV	33
Inhoudstafel	38

Vlaamse Vereniging voor Familiekunde

Afdeling Vlaamse Ardennen

Opgericht in 1990

Periodiek tijdschrift

Vijftiende jaargang 2007 – nr. 35

Verantwoordelijke uitgever:

Jos. Van Eeckhoudt, Vontstraat 76 - 9700 Oudenaarde

Werkten mee aan dit nummer:

Gerard Van de Meulebroucke

Edgard Van Droogenbroeck

Jos Van Eeckhoudt

Marc Vuylsteke

BESTUUR

Erevoorzitters

Paul Van Butsele, Glorieuxlaan 17 9600 Ronse tel.: 055 21 12 78

Elsa Vandermeersch-Lantmeeters, Burgschelde 11 9700 Oudenaarde tel.: 055 31 13 23

Erebestuurslid

Daniël Vanderstraeten, Doornikse Heerweg 82 9700 Oudenaarde tel.: 055 31 33 87

Voorzitter

Edgard Van Droogenbroeck, Korsele 43 9667 Horebeke tel.: 055 49 85 01

Ondervoorzitter

Gerard Van de Meulebroucke, Meersstraat 99 9620 Zottegem tel.: 09 360 10 51

Secretaris

Jos. Van Eeckhoudt, Vontstraat 76 9700 Oudenaarde tel.: 055 31 56 64

Penningmeester

Marc Vuylsteke, Rijksweg 125 9681 Maarkedal tel.: 055 21 68 27

Public Relations

Carlos Aelvoet, Pareelstraat 11 9790 Worteg.-Pet. tel.: 055 31 24 49

Leden

Michel Gyselinck, Blote 8 9700 Oudenaarde tel.: 055 31 48 79

Website: www31.brinkster.com/vvfvlaamseard.

**Niet-leden kunnen dit tijdschrift bekomen door storting van 6,50 euro
op rekening 443-5646341-77 van V.V.F. Vlaamse Ardennen
p/a Rijksweg 125 - 9681 Maarkedal**